

2023-05-17
S2023/01713 (delvis)

Socialdepartementet

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag att ta fram underlag till en utvecklad nationell demensstrategi

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ett underlag till en utvecklad nationell demensstrategi.

Underlaget ska ligga till grund för regeringens arbete med att utveckla den nationella strategin för omsorg om personer med demenssjukdom.

Underlaget ska omfatta demenssjukdomar och andra kognitiva sjukdomar som Socialstyrelsen bedömer som relevanta i sammanhanget samt väsentliga aspekter av såväl omsorg som hälso- och sjukvård och tandvård för personer med demenssjukdom. Även främjande och förebyggande perspektiv ska beaktas i underlaget.

Socialstyrelsen ska när uppdraget utförs inhämta synpunkter från berörda aktörer, till exempel från Svenskt Demenscentrum, Nationellt kompetenscentrum anhöriga (Nka), Sveriges Kommuner och Regioner och relevanta intresseorganisationer.

För uppdraget får Socialstyrelsen under 2023 använda 1 800 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2023 uppförda anslaget 4:5 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet, anslagsposten 8 Utvecklingsmedel – Kammarkollegiet.

Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2023.

Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2024 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Socialstyrelsen ska senast den 29 februari 2024 lämna en redovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Ärendet

Det finns för närvarande cirka 130 000–150 000 personer med demenssjukdom i Sverige och i takt med att befolkningen lever allt längre förväntas antalet nästan fördubblas fram till 2050. Detta kommer att innebära en stor utmaning för vården och omsorgen. Det växande antalet personer med demenssjukdom för med sig bl.a. ökande krav på vården och omsorgen om personer med demenssjukdom i form av resurser, kompetens, forskning och utveckling. Det kommer också att finnas behov av att utveckla nya arbetssätt och rutiner.

Regeringen beslutade 2018 en nationell strategi för omsorg om personer med demenssjukdom. Socialstyrelsen fick samtidigt ett uppdrag att följa upp och långsiktigt hantera strategiska frågor inom ramen för demensstrategin. I Socialstyrelsens slutrapport i juni 2022 föreslog myndigheten en fortsatt nationell satsning för att säkerställa arbetet med de strategiska områdena som beskrivs i den nationella demensstrategin.

Riksdagen har i mars 2022 tillkännagett för regeringen att den bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att ta fram ett förslag till en ny nationell strategi för demens och andra kognitiva sjukdomar. Målsättningen med strategin bör vara att dessa sjukdomar ska diagnostiseras tidigt, kunna behandlas och på sikt förebyggas. Strategin bör även innefatta socialt stöd till patienterna och dess närstående (bet. 2021/22:SoU13, rskr. 2021/22:215).

Närmare om uppdraget

Det har gått sex år sedan regeringen beslutade den nationella strategin för omsorg om personer med demenssjukdom och regeringens bedömning är att de sju prioriterade områden som finns i strategin är fortsatt centrala.

Socialstyrelsen har inom ramen för uppdraget att följa upp och långsiktigt hantera strategiska frågor inom ramen för demensstrategin byggt upp en organisation och bl.a. bildat en högnivågrupp i syfte att ge styrning och ledning samt delta i en fortlöpande dialog om prioritering av frågor. Mot bakgrund av Socialstyrelsens samlade kunskap och kompetens inom demensområdet och erfarenhet av att följa upp strategin, bedömer regeringen att Socialstyrelsen är den myndighet som är bäst lämpad att ta fram ett underlag till en utvecklad nationell demensstrategi.

Demenssjukdom är en form av kognitiv svikt som beror på specifika sjukdomar i hjärnan. Några av de vanligare demenssjukdomarna är Alzheimers sjukdom, vaskulär demens, Lewykroppsdemens och frontotemporal demenssjukdom. Även vid hög ålder kan den kognitiva förmågan påverkas av andra mer vanliga sjukdomar där kombinationen av hög ålder och multisjuklighet kan leda till påtaglig kognitiv nedsättning. En lindrig kognitiv störning är i många fall inte ett förstadium till demenssjukdom, utan kan ha flera orsaker som exempelvis somatisk eller psykisk sjukdom hos en äldre skör person. Socialstyrelsen ska som en del av uppdraget avgränsa begreppet kognitiva sjukdomar/störningar till att omfatta de som myndigheten bedömer är relevanta.

Inom omsorgen är frågor kring personalens kunskap och kompetens fortsatt ett angeläget utvecklingsområde och regeringen har skjutit till medel bl.a. genom det s.k Äldreomsorgslyftet. Många anhöriga tar också om hand närstående som har insjuknat i en demenssjukdom och även deras situation behöver fortsatt uppmärksammas. Samtidigt är de allra flesta personer med en demenssjukdom i behov av insatser från både hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Exempelvis är behovet av tidig diagnostik vid misstanke om kognitiv svikt till följd av demenssjukdom och tidig symtomlindrande behandling angelägna frågor att uppmärksamma.

I de nationella riktlinjerna för personer med demenssjukdom betonas särskilt vikten av ett personcentrerat arbetssätt, det vill säga att det är den som har en demenssjukdom ska vara i fokus och inte diagnosen. Detta förhållningsätt omfattar såväl vården som omsorgen. En annan angelägen fråga är forskning och utveckling av läkemedel för demenssjukdomar. Delar av hälso- och sjukvården är sålunda väsentliga när det gäller personer med en demenssjukdom. Många personer med demenssjukdom har också behov av insatser från tandvården.

Det finns för närvarande en rad utmaningar för att nå en jämlik vård och omsorg för personer med demenssjukdomar i Sverige, då det förekommer stora skillnader mellan och inom såväl regioner som kommuner. Vid genomförandet av uppdraget ska Socialstyrelsen beakta relevanta aspekter av såväl omsorgens som hälso- och sjukvårdens och tandvårdens insatser för personer med demenssjukdomar. Regeringen bedömer att fortsatt utveckling inom dessa områden även ökar förutsättningarna för en mer jämlik och god vård och omsorg i hela landet.

Länge uppfattades demenssjukdom som något som inte gick att påverka. Numera finns det forskning, till exempel den s.k. FINGER-studien, som visar att vissa levnadsvanor har en stor inverkan på kognitiva funktioner och t.o.m. kan ge ett visst skydd mot demenssjukdom. Även om sjukdomen inte helt och hållet kan förebyggas, kan insjuknandet i vissa fall fördröjas. Socialstyrelsen ska därför i det framtagna underlaget även beakta främjande och förebyggande perspektiv.

Regeringen beräknar att totalt 2 000 000 kronor kommer att avsättas för uppdraget under förutsättning att riksdagen anvisat medel för det aktuella anslaget.

På regeringens vägnar

Anna Tenje

Jan Rehnberg

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM
Finansdepartementet/BA, SFÖ, OFA K

Svenskt Demenscentrum
Nationellt kompetenscentrum anhöriga
Sveriges Kommuner och Regioner